

Warszawa, 6 lipca 2017 r.

LIST OTWARTY
do Zarządu Ogólnopolskiej Federacji
Organizacji Pozarządowych

Szanowni Państwo,

W dniu 27 czerwca 2017 roku na ręce Pani Premier wpłynął apel Zarządu Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych o nieprzyjmowanie przez Radę Ministrów projektu ustawy o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Jako argumenty podali Państwo, że nie jest to postulat, który wypłynął ze środowiska pozarządowego, że nie odpowiada diagnozowanym problemom organizacji, że projekt ustawy w niewystarczający sposób był konsultowany ze środowiskiem organizacji obywatelskich i powołanie Narodowego Instytutu staje się zagrożeniem dla ciągłości funkcjonowania Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na rok następny.

Odpowiadając na wyrażone w apelu obawy i wątpliwości pragnę zauważyć na wstępie, że projekt ustawy i samo **powołanie Narodowego Instytutu nadzorowanego przez Komitet ds. Pożytku Publicznego nie jest wyrazem centralizacji władzy, czy próbą przejęcia kontroli nad środowiskiem organizacji pozarządowych**. Zmiany zaproponowane w projekcie ustawy mają przenieść część kompetencji ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (obecnie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) do Komitetu do spraw Pożytku Publicznego, Przewodniczącego Komitetu oraz Narodowego Instytutu. W świetle proponowanych zmian ani Narodowy Instytut, ani Komitet do spraw Pożytku Publicznego nie przejmują żadnych kompetencji innych ministrów odnośnie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie

odpowiadającym obszarom ich działalności, ani innych organów administracji publicznej. Ustawa nie zmienia żadnych przepisów regulujących relacje między organizacjami i inicjatywami obywatelskimi, a jednostkami samorządów terytorialnych, a utworzenie Komitetu do spraw Pożytku Publicznego ma jedynie wzmocnić współpracę między ministerstwami w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi (i innymi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego) oraz umożliwić wszystkim resortom wpływ na kształt programów wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego już na etapie ich tworzenia. Celem projektu ustawy jest stworzenie warunków prawnych i instytucjonalnych niezbędnych do powstania instytucji, której wyłącznym zadaniem będzie realizacja programów wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Narodowy Instytut ma wdrażać politykę państwa w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, opartą na zasadach otwartości, konkurencyjności i przejrzystości. Wprowadzane projektem ustawy zmiany nie pociągają za sobą żadnych nowych zobowiązań, czy też wymogów administracyjno-prawnych, które mogłyby obciążyć lub skrzepować działalność organizacji pozarządowych.

Nie jest prawdą, iż pomysł utworzenia Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego nie wypłynął ze środowiska pozarządowego. **Koncepcja agencji wykonawczej oraz sam projekt ustawy były wypracowywane w toku zróżnicowanych w swojej formie prac eksperckich, prowadzonych przez zespół pod przewodnictwem naukowym profesora Piotra Glińskiego.** Zespół składał się z osób od lat zaangażowanych w działania organizacji pozarządowych i/lub prowadzących liczne badania nad sektorem pozarządowym oraz jego problemami w Polsce i za granicą. Wieloletnie doświadczenie działalności w III sektorze, realizowanie własnych badań, lektura raportów z innych badań, materiałów, analiz, czy danych statystycznych dotyczących III sektora (np. opracowania Stowarzyszenia Klon/Jawor, GUS itd.), a także wieloletnie uczestnictwo w licznych debatach toczących się wśród ekspertów i działaczy trzeciego sektora doprowadziło członków Zespołu do idei Narodowego Instytutu. Pomysł ten był przedstawiany jako element programu wyborczego PiS, a następnie przedstawiany przez Pełnomocnika Rządu ds. społeczeństwa obywatelskiego od stycznia 2016 roku na różnych gremiach i ma wielu zwolenników. Osoby pracujące nad projektem ustawy o Narodowym Centrum, już jako pracownicy KPRM, spotykali się z wieloma reprezentantami sektora pozarządowego, w tym osobami

tworzącymi tzw. Mapę Drogową, uczestniczyli także w debatach i dyskusjach organizowanych przez działaczy III sektora, starając się korzystać z rozwiązań wypracowanych w gronie organizacji pozarządowych.

Idea powstania Narodowego Instytutu stanowi rozwinięcie Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009-2015 przyjętej uchwałą nr 240/2008 Rady Ministrów. Strategia ta była owocem wieloletniej debaty i prac ekspertów i przedstawicieli sektora pozarządowego współpracujących z administracją rządową. Jako wnioski i rekomendacje w tejże strategii przyjęto zachowanie „kompleksowości i komplementarności, jako zasad tworzących podstawy dla właściwego podziału ról między partnerami życia publicznego oraz konieczne i istotne kryteria wiążące proces budowy strategii rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w spójne, systemowe działania”. Wskazano tam równocześnie na konieczność „wiodącej roli administracji publicznej w sferze regulacyjnej kształtowania warunków dla funkcjonowania odpowiednich zasad i form współpracy partnerów w sferze publicznej” oraz konieczność „holistycznego spojrzenia na problematykę ładu społecznego jako systemowo uregulowanego porządku, w którym podział ról społecznych, ekonomicznych i politycznych służyć będzie rozwojowi”. Wyrazem takiego strategicznego myślenia szerokiego spektrum aktorów życia publicznego, z włączeniem strony pozarządowej, było powstanie Ustawy o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich oraz przyjęcie i wdrażanie cytowanej Strategii, **pomysł utworzenia Narodowego Instytutu wpisuje się w ten proces jako logiczna kontynuacja twórczego poszukiwania systemowych, kompleksowych i komplementarnych rozwiązań wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego**. Nie można więc twierdzić jak piszą Autorzy apelu, że pomysł utworzenia Narodowego Instytutu i zmiana usytuowania sfery działalności pożytku publicznego zaproponowana w projekcie przedmiotowej ustawy kompetencyjnej „nie jest postulatem, który wypłynął ze środowiska pozarządowego i nie odpowiada na diagnozowane problemy społeczników i organizacji, w których działają”. Umiejscowienie jednostki odpowiedzialnej za zagadnienia i działania w zakresie pożytku publicznego w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego było dość przypadkowe i związane z zaangażowaniem w te sprawy tego ministra, który utworzył Departament Pożytku Publicznego w zarządzanym resorcie. Pożytek publiczny bowiem to nie tylko zadania z obszarów, za które odpowiedzialne jest Ministerstwo Rodziny, Pracy

i Polityki Społecznej. W zasięgu zainteresowania organu odpowiadającego za rozwój sektora pozarządowego i społeczeństwa obywatelskiego powinna znajdować się wielowymiarowa całość strategicznych wyzwań, obejmujących także takie obszary, jak: działalność rzecznicza i strażnicza, edukacja obywatelska i historyczna, wolontariat, rozwój mediów obywatelskich czy wiele innych obszarów związanych z działaniami innych resortów. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizowało dotąd jedynie część zadań istotnych dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Utworzenie Komitetu do spraw Pożytku Publicznego sprawi, iż polityka państwa w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego będzie opracowywana przez organ kolegialny składający się z reprezentantów wszystkich ministerstw. Działalność pożytku publicznego ma horyzontalny charakter i jest związana z wieloma obszarami, którymi zajmują się poszczególne resorty. Istnienie Komitetu umożliwi uwzględnianie punktów widzenia i doświadczeń wielu resortów w przygotowywaniu programów wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz opracowywaniu i opiniowaniu projektów aktów prawnych w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Umożliwi też partnerską współpracę przy koordynowaniu i monitorowaniu współpracy administracji rządowej z sektorem organizacji pozarządowych oraz innych zorganizowanych form społeczeństwa obywatelskiego i wytworzenie wspólnych standardów tej współpracy. Komitet będzie odpowiedzialny za koordynację polityki rządu w obszarze rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Powstanie Komitetu do spraw Pożytku Publicznego powinno się też przyczynić do zmniejszenia, przynajmniej w zakresie działalności w obszarze pożytku publicznego, problemów wynikających ze zjawiska nazywanego potocznie „Polską resortową”, czyli sytuacji, w której poszczególne ministerstwa realizują równolegle, niezależnie od siebie, działania w jednym obszarze, uniemożliwiając zaistnienie efektu synergii i prowadzenia systemowych działań wedle spójnych standardów. Liczące się raporty i analizy mówią o stanie zarządzania państwem wskazują jako główną słabość obecnego systemu fragmentację aparatu państwowego i funkcjonowanie wielu nieskoordynowanych centrów decyzyjnych. Temu właśnie ma zaradzić w obszarze polityki państwa adresowanej do sektora obywatelskiego działanie Komitetu i Narodowego Instytutu.

Za przygotowanym projektem stoi liczne środowisko organizacji pozarządowych angażujących się w prace zespołów roboczych przy Pełnomocniku Rządu do spraw społeczeństwa obywatelskiego, intensywny i owocny proces ogólnopolskich konsultacji, wyrażone poparcie dla projektu ze strony wielu istotnych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego jak np. Rada Działalności Pożytku Publicznego oraz co istotne, projekt wyrasta jako naturalna konsekwencja dotychczasowej debaty i dynamiki rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Powstał on po uwzględnieniu licznych głosów i dyskusji towarzyszących procesom opiniowania i uzgadniania międzyresortowego, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych zarówno podczas formalnych konsultacji, jak i podczas dyskusji w trakcie 23 konferencji we wszystkich województwach, w których uczestniczyło ok. 1000 zainteresowanych osób z 854 organizacji. **Nie jest więc także prawdziwą tezą, że organizacje nie miały możliwości wyrażenia opinii odnośnie projektu ustawy.** Każdy mógł wziąć udział w trwających 6 tygodni konsultacjach i każdy mógł wziąć udział w organizowanych we wszystkich województwach konferencjach informacyjno-dyskusyjnych. O aktywności obywatelskiej w procesie konsultacji świadczy ponad 200 uwag i wniosków, które w części zostały uwzględnione w ostatecznym projekcie ustawy.

Nie jest też prawdą, iż uzasadnienie projektu ustawy nie wskazuje w jaki sposób Centrum miałyby odpowiadać na diagnozowane problemy społeczników i organizacji, w których działają. Uzasadnienie projektu ustawy przedstawia m.in. diagnozę najważniejszych problemów organizacji pozarządowych w Polsce oraz opisuje zadania i programy wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, które mają być realizowane przez Narodowy Instytut, właśnie w odniesieniu do opisanych wcześniej problemów. Jednocześnie należy podkreślić, że zasadniczym celem ustawy jest powołanie instytucji, która ma służyć wspieraniu w Polsce rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a nie jedynie rozwiązywaniu problemów organizacji pozarządowych, co jest zagadnieniem znacznie szerszym i w niektórych obszarach nieco odmiennym. Działalność organizacji pozarządowych to element kluczowy, aczkolwiek nie jedyny społeczeństwa obywatelskiego. Niekoniecznie musi też nastąpić przerwa w funkcjonowaniu programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Jeśli taka nastąpi z racji przenoszenia kompetencji i zmiany priorytetów Programu – będzie ona krótkotrwała i nie odbije się niekorzystnie na działalności prowadzonej przez organizacje.

W swoim apelu oceniacie Państwo już z góry działalność nieistniejącej jeszcze instytucji jako obciążającą wizerunek Pani Premier. Realizację obietnic wsparcia organizacji pozarządowych i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego przez mający powstać Narodowy Instytut będzie można ocenić dopiero po pewnym okresie funkcjonowania Narodowego Instytutu, więc wydany z góry werdykt trudno traktować inaczej jak akt krytyki totalnej i oderwanej od argumentów merytorycznych.

Zaproponowane w ustawie zmiany kompetencyjne i utworzenie Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego jest wyrazem odpowiedzialnej troski rządu o rozwój wszelkich inicjatyw społecznych służących dobru wspólnemu, zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji obywatelskich w życiu publicznym, a także poprawę instytucjonalnej zdolności organizacji obywatelskich do realizacji ich misji. Do budowy tego dzieła zaproszeni są wszyscy. Mamy nadzieję, że środowisko, które reprezentuje Zarząd OFOP włączy się również konstruktywnie do tego dzieła.

Z poważaniem,

**Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu do Spraw
Społeczeństwa Obywatelskiego**

/-/ Adam Lipiński

**Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego**

/-/ prof. Piotr Gliński

**Dyrektor Departamentu
Społeczeństwa Obywatelskiego
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów**

/-/ Wojciech Kaczmarczyk